

فساد مالی در منطقه‌ی منا

کار: شفافیت بین‌الملل
مترجم: امیر پوریان‌سب

**TRANSPARENCY
INTERNATIONAL**
the global coalition against corruption

گزارش پژوهشی "فساد در منطقه‌ی منا" دومین پژوهش‌نامه‌ای است که شفافیت بین‌الملل درباره‌ی فساد مالی خاورمیانه و شمال آفریقا منتشر کرده است.

این گزارش که در ۲۰۰۹ منتشر شده است در سه بخش شامل (۱) الگوهای فساد مالی، (۲) مهار فساد مالی: پیشرفت‌ها و چالش‌ها، و (۳) نتیجه‌گیری تنظیم شده است. در این گزارش به دلیل نبود اطلاعات، به جز در جدول پیوست، از ایران نامی نیامده است.

مقدمه

کشورهای منطقه‌ی خاورمیانه و شمال آفریقا - که اغلب به آن منطقه‌ی منا گفته می‌شود- با مجموعه‌ای از چالش‌های خاص روبرو هستند که جداً مانع از اثربخشی کوشش‌های ضدفساد مالی می‌شود. زیرساخت‌های سیاسی و نهادی حکومت‌های این منطقه، به ویژه کشورهای عرب، بعضاً دلیل دیرپایی و ماندگاری فاصله‌ی راهبری یا حکمرانی است، در حالی که عوامل بافتاری مثل ناامنی، ثروت نفت، و درجه‌ی شیوع مناقشات، همواره و پیوسته فساد مالی و نبود شفافیت را تقویت می‌کنند.

در سراسر منطقه‌ی منا، راهبردهای ضدفساد مالی در درجه‌ی اول بر تقویت دستگاه‌های عمومی، بازنگری قوانین و ضوابط، و ساده‌سازی رویه‌ها، و توجه به بهبود فرایندهای پیش‌دستانه‌ی شفافیت و مردم‌سالاری تمرکز دارند.

۱. الگوهای فساد مالی

در منطقه‌ی منا، شناخت اندکی از اشکال و سرشت خاص فساد مالی، به خاطر نبود داده‌های تجربی و اراده‌ی سیاسی برای چنین پژوهش و جستاری، وجود دارد. با این وجود، اجماع همگانی بر این است که هم فساد خرد و هم فساد بسیار کلان بسیار گسترده و سامانمند هستند.

با این که کشورهای منطقه‌ی منا تماماً همگن نیستند ولی از نظرسنجی‌ها و نماگرهای راهبری متفاوت می‌توان الگوهای فساد مالی مختص منطقه را استنتاج کرد. شاخص ادراک فساد مالی سازمان شفافیت بین‌المللی کشورهای منا را با

درجات متفاوتی پایین‌تر از میانه‌ی کشورهای جهان رتبه‌بندی می‌کند. طبق نماگرهای راهبری بانک جهانی، کشورهای منا به لحاظ نماگرهای شفافیت، صدای آزاد و حسابداری، و کنترل فساد پایین‌تر از سایر حکومت‌های مناطق دیگر رتبه‌بندی می‌شوند. ولی به لحاظ ثبات سیاسی و قانونمندی نسبتاً خوب هستند که از ویژگی‌های رژیم‌های مطلقه یا پادشاهی هستند. همچنین، طبق گزارش "شاخص خبرنگاران بی‌مرز (۲۰۰۷)" در این کشورها آزادی مطبوعات بسیار ضعیف و محدود است. در اکثر کشورهای منطقه‌ی منا اگر رسانه‌ای مستقل وجود داشته باشد، هدف حملات مکرر، از جمله سانسور مقالات، تعلیق، توقیف شماره‌های خاص، مزاحمت، تعقیب قضایی و حبس روزنامه‌نگاران قرار می‌گیرد. با این وجود هم‌پای روندهای مشاهده شده در سایر نقاط جهان، نتایج خوبی در مورد بعضی نماگرهای اقتصاد اجتماعی که با درجات متفاوتی از گشودگی (فضای باز) سیاسی پیوند دارند در حال ظهور است. گفته شود در کشورهایی مثل اردن، کویت، و لبنان، توسعه به افزایش صور باز و مشارکتی راهبری می‌انجامد. با این وجود، کشورهای منا عموماً کیفیت پایین‌تری از راهبری یا حکمرانی را نسبت به آن چه از سطح درآمد و توسعه‌شان انتظار می‌رود دارند، که اغلب به "فاصله‌ی راهبری یا حکمرانی" موسوم است.

عوامل گوناگونی شناسایی شده‌اند که شرایط مساعد را برای نشو و نما فساد مالی در منطقه مهیا می‌کنند، مثل پویایی سیاسی و نهادی منحصر به فرد، فعالیت محدود جامعه‌ی مدنی، ناامنی منطقه، و ثروت وافر نفت.

پویایی سیاسی و نهادی. به نظر می‌رسد در کشورهای منا شیوع عمومی فاصله‌ی راهبری ریشه‌های عمیقی در سرشت سیاسی حکومت‌ها دارد. در این منطقه، بخش عمومی عموماً بسیار بزرگ است و کارمندان بیش از اندازه‌ی نیاز با حقوق‌های نسبتاً پایین دارد. در بیشتر این کشورها، رهبران با تمرکز بخشیدن قدرت‌های منتسب به روسای جمهوری قوای قضایی و مقننه را کنترل می‌کنند، و بنابراین، مجلس و دادگستری فاقد استقلال، قدرت و ظرفیت پرسیدن و حساب‌خواهی از قوه‌ی مجریه هستند. همچنین وجه مشخصه‌ی دیگر این منطقه سازوکارهای حسابداری داخلی و برون‌سازمانی نارسا و نبود دستگاه‌های واقعاً مستقلی است که قدرت لازم را داشته باشند مقامات بخش عمومی را به حساب‌دهی یا گزارشگری وادارند. افزون بر این، چون در منطقه به لحاظ سنتی تصور می‌شود ثروت تجلی قدرت است، بنابراین ادراک فراگیر و عمومی وجود دارد که منابع عمومی ملک طلق دولت است. حکام تمایل دارند ثروت ملی را به جای این که در قالب مخارج عمومی به خدماتی اختصاص دهند که شهروندان واجد شرایط آن هستند و دولت‌ها نیز مسئول هستند آن‌ها را تامین کنند تحت یک سامانه‌ی پاداش و خلعتی توزیع کنند. این شیوه‌های عمل یک ویژگی نهادینه را بازتاب می‌دهد که نهایتاً تقاضای شهروندان برای حساب‌دهی بیش‌تر حکومت را تحلیل می‌برد. مشارکت و کثرت‌گرایی سیاسی نیز عموماً به مراتب از منطقه‌های توسعه‌یافته پایین‌تر است. با این که اکثر کشورها دارای قانون انتخابات و سامانه‌ی انتخاباتی جهانی هستند ولی در دوره‌هایی به فرایند انتخابات آن‌ها به خاطر سطح پایین انصاف

و رقابت‌پذیری انتقاد شده است.

فضای جامعه‌ی مدنی. در منطقه، جامعه‌ی مدنی اغلب فاقد وزن و ظرفیت سیاسی برای پرورش صور مشارکتی راهبری یا حکمرانی است. در بسیاری از کشورهای منطقه، جامعه‌ی مدنی از نبود سازمان و همکاری میان‌بخشی رنج می‌برد. در میان سازمان‌های جامعه‌ی مدنی منطقه شمار قابل‌ملاحظه‌ای کارشان را به عنوان سازمان‌های خیریه‌ی اسلامی آغاز کرده‌اند. در نتیجه، آنان

درونی یا بیرونی متاثر شده‌اند. تهدید همیشگی جنگ یا مناقشه، قدرت را در دست قوه‌ی مجریه متمرکز کرده است، و صور گوناگونی از دولت‌های سرکوب‌گر و جبار را پروراند است که در برابر فساد مالی شکننده و آسیب‌پذیر هستند. در فلسطین، فساد مالی با درهم‌تنیدگی با مسائل امنیتی، چه داخلی چه خارجی، و محصولات فرعی آن‌ها ادراک می‌شود. بافتار امنیتی همیشگی منطقه به ایجاد بخش دفاعی نسبتاً عظیمی در کشورهای منا

دولت‌های رانتی بیش‌تر به رانت نفتی اتکاء می‌کنند تا درآمدهای مالیاتی مستقیم، که به نوبه‌ی خود تقاضای شهروندان برای حسابدهی و گزارشگری دولت‌های‌شان را کاهش می‌دهد. دولت‌های حکومت‌های رانتی نیز هم‌چنین از درآمدهای نفتی برای مهار فشارهای اجتماعی با افزایش مخارج به جای اصلاحات استفاده می‌کنند. افزون بر این نبود شفافیت کلی نسبت به درآمدها فرصت‌های دیگری را برای فساد مالی به دست می‌دهند، زیرا بسیاری از کشورها فقط چرخه‌های قدرت درونی (خودمانی) تولید، فروش، و درآمدهای نفت را کنترل می‌کنند. این ترکیب عوامل گرایش دارد فاصله‌ی بین کشورهای منا و دیگر مناطق را در زمینه‌ی راهبری مشارکتی فزاینده‌تر کند و به تسهیم منابع ضعیف، توزیع نابرابر ثروت ملی، و فساد مالی فراگستر بینجامد که عمیقاً و جداً حقانیت سامانه‌های سیاسی و اقتصادی منطقه را تحلیل می‌برد.

"میثاق‌نامه‌ی سازمان ملل متحد علیه فساد مالی (UNCAC) "یک ابزار فایده‌مند و جامع، و چارچوبی پذیرفته برای ارتقاء اصلاحات و محاکم قضایی ضدفساد مالی در منطقه به دست داده است. این میثاق‌نامه در کنار "میثاق‌نامه‌ی جرایم سازمان یافته‌ی فراملی سازمان ملل متحد" که تمرکز محدودتری دارد، تنها توافق‌نامه‌های ضدفساد مالی بین‌المللی لازم‌الاجرا در منطقه است.

تجربه‌ی اندکی در حمایت یکدیگر، پایشگری، با لابی‌گری دارند و نیاز دارند مجموعه‌ای جدید از مهارت‌ها را شرح و بسط دهند تا نقش پررنگ‌تری را برای اعتدالی شفافیت و حسابدهی بیش‌تر حکومت‌ها بازی کنند. فعالیت‌های سازمان‌های جامعه‌ی مدنی هم‌چنین به شدت با بافتار سیاسی، قانونی، و اجتماعی که در آن جا فعالیت می‌کنند محدود می‌شود. قوانینی که سازمان‌های جامعه‌ی مدنی را ضابطه‌مند می‌کنند اغلب وضوح و روشنی ندارند و در بدترین حالت آزادی‌ها، دامنه‌ی فعالیت، و/یا منابع تأمین وجوه آن‌ها را محدود می‌کنند. این واقعیت، فرصت‌های محدودی را در اختیار جامعه‌ی مدنی برای مشارکت در مذاکرات سیاسی باز، تأثیر بر سیاست‌های عمومی، یا طرفداری از تغییرات قرار می‌دهد. نبود شفافیت و نداشتن دسترسی به اطلاعات هم‌چنین تا اندازه‌ی زیادی تأثیر و اثربخشی جامعه‌ی مدنی در هدایت و ارتقاء فعالیت‌های ضدفساد مالی در منطقه را محدود می‌کند.

چالش‌های ناامنی. در دهه‌های اخیر اکثر کشورهای منا مستقیماً از بعضی مناقشه‌های

انجامیده است که نقش اصلی را در ساختار قدرت حکومت‌های عرب دارد. معمولاً بخش دفاعی از منابع قابل‌ملاحظه‌ای برخوردار است و سهم آن از قدرت بیش از نهادهای دیگر است. نهادهای دفاعی و امنیت ملی مستقیماً تحت کنترل قوه‌ی مجریه (یا شخص پادشاه) قرار دارند و بیرون از قدرت‌های نظارتی قانون‌گذار و عموم هستند، در بعضی موارد، نهادهای امنیت ملی توسط حزب حاکم برای دفاع از چنگ‌اندازی قوه‌ی مجریه به قدرت و نیز ممانعت از مشارکت شهروندان در امور حکومتی استفاده می‌شود.

ثروت نفت. یکی از توضیحات و تبیین‌های مرسوم می‌که برای فاصله‌ی انتظاری در بسیاری از کشورهای منا ذکر می‌شود این استدلال است که کشورهای نفتی ثروتمند-که بعضاً به آن‌ها حکومت‌های رانتی گفته می‌شود که وابستگی افراطی به درآمدهای خارجی‌شان دارند- تمایل به استبدادپروری بیش‌تری دارند. یکی دیگر از تفاوت‌های بین حکومت‌های رانتی و غیررانتی در دست‌آوردها و پیشرفت‌های متفاوت آن‌ها نسبت به اصلاحات راهبری و اقتصادی بازتاب می‌یابد.

۲. مهار فساد مالی: پیشرفت و چالش‌ها

"میثاق‌نامه‌ی سازمان ملل متحد علیه فساد مالی (UNCAC)" یک ابزار فایده‌مند و جامع، و چارچوبی پذیرفته برای ارتقاء اصلاحات و محاکم قضایی ضدفساد مالی در منطقه به دست داده است. این میثاق‌نامه در کنار "میثاق‌نامه‌ی جرایم سازمان یافته‌ی فراملی سازمان ملل متحد" که تمرکز محدودتری دارد، تنها توافق‌نامه‌های ضدفساد مالی بین‌المللی لازم‌الاجرا در منطقه است. میثاق‌نامه‌ی سازمان ملل کمک می‌کند تا یک برنامه‌ی مهم و حیاتی برای دولت، مجلس، جامعه‌ی مدنی، و بخش خصوصی برای همکاری و مبادرت به امور ضد فساد مالی فراهم شود.

دولت

در بسیاری از این کشورها، کوشش‌های عموم برای مبارزه با فساد مالی به تاسیس ارگان‌های ضدفساد مالی انجامیده است که مستقیماً به دولت گزارش می‌دهند. نهادهای ضدفساد مالی جدید در اردن (۲۰۰۶) و در مراکش، عراق، و یمن (۲۰۰۷) تاسیس شده‌اند. دیگر مداخله‌های بخش عمومی شامل تمرکز بر تقویت نقش و کمک به مراجع

قانون ضدفساد مالی نیز در شماری از کشورهای منا به تصویب رسیده است یا اصلاح شده است تا چارچوب قانونی نبرد با فساد مالی را بهبود بخشد.

کنترل کننده شامل سازمان های حسابرسی و بازرسی کل، مثل کویت یا بحرین، بوده است. در لیبی از ظواهر پیدا است نهاد حسابرسی عالی، شفافیت مالی را بهبود می دهد و دولت کارگروه های پیشگیری، حسابرسی، و نظارتی (سرپرستی) را جهت فرونشاندن فساد مالی تاسیس کرده است.

قانون ضدفساد مالی نیز در شماری از کشورهای منا به تصویب رسیده است یا اصلاح شده است تا چارچوب قانونی نبرد با فساد مالی را بهبود بخشد. مثلا الجزایر در فوریه ۲۰۰۶ یک قانون ضدفساد مالی جامع را تصویب کرد که حاوی یک کدنامه ای اخلاقی برای کارمندان بخش عمومی است، از افشاگران و مخبران فساد مالی حفاظت می کند، و تصریح می کند همه ای مقام های بخش عمومی که درگیر فساد مالی بشوند، در هر رتبه یا مقامی که باشند، از تعقیب قضایی مصون و ایمن نخواهند ماند. در عین حال، بعضی کشورها مثل یمن قوانین مربوط به اظهارنامه ای درآمد و دارایی مقامات سیاسی را تصویب کرده اند، در حالی که بعضی دیگر مثل اردن و مراکش فراتر رفته اند و قوانین ضدپولشویی را پذیرفته اند. قانون گذاری در زمینه دسترسی به اطلاعات نیز در اردن وجود دارد، در حالی که این معیارها در مجلس بحرین در حال مذاکره و بحث است.

سایر کوشش ها- مثلا در الجزایر، امارات متحده ای عربی، و مصر، برای نشان دادن اراده ای سیاسی در

مبارزه با فساد مالی بر بازجویی و تعقیب قضایی پرونده های فساد مالی عظیم و مورد توجهی همگان که در آن ها پای مقامات ارشد بخش عمومی گیر است تمرکز کرده اند. پس از بحران مالی، دومی تعقیب قضایی افرادی را آغاز کرد که مبادرت به سودخواری و گران فروشی غیرقانونی کرده بودند. با این وجود، تعقیب قضایی مدیران ارشد فاسد صرف نظر از مقام، قدرت یا وابستگی های سیاسی شان مستلزم سامانه ای قضایی مستقل و قضات مجرب و درستکار است. این مورد در اکثر کشورهای منا مصداق ندارد.

مجلس

مجلس ها در مقام نهادهایی که می توانند دولت ها را وادار کنند به رای دهندگان حساب پس بدهند نقش تصمیم گیری و قاطعی را در مبارزه با فساد مالی دارند. مجلس ها می توانند در جنگ با فساد مالی از طریق وضع یک چارچوب قانونی ضدفساد مالی مناسب و اعمال وظیفه ای فرآنگری در عرصه های حساس مثل پایش فرایند بودجه گذاری سهیم باشند.

اکثر کشورهای منا قانون اساسی دارند که تاسیس مجلس را الزامی کرده است. با این وجود، در عمل، شماری از عوامل هنوز مانع می شود تا قوه های قانون گذار ملی از توانایی خود برای وادار کردن مجریان یا قوه های مجریه به حسابدگی استفاده کنند. این موانع، شامل نبود امکانات کافی، نیروهای مجرب، دسترسی به اطلاعات، و اراده ای سیاسی است. برای تقویت کارکردهای قانون گذاری و نظارتی به مجالس عرب توصیه می شود محدودیت ها رویه ای را کاهش دهند. هم چنین توصیه می شود شوراهای همکاری عرب با برخورداری از حمایت و خبرگی فنی مثل آموزش، کتابخانه ها، ابزارها و مطالب در دسترس تر ایجاد شود. فعالیت های افزایش آگاهی نیز برای ایجاد علاقه ای شهروندان به امور مجلس و بالقوگی آن برای واداشتن دولت ها به حسابدگی از بابت اقدامات و تصمیمات شان لازم است.

جامعه ای مدنی

جامعه ای مدنی در منطقه ای عرب نشین بالقوگی

قابل توجهی برای تاثیرگذاری بر کار ضد فساد مالی دارد. در دو دهه ای اخیر در اکثر کشورهای منا دامنه ای فراگیری از سازمان های جامعه ای مدنی تشکیل شده است. بعضی از این سازمان ها - شامل آن ها که به شبکه ای سازمان شفافیت بین المللی پیوسته اند - مبادرت به تمرکز سامانمند بر مشکلات مرتبط با فساد مالی از طریق لابی گری و اجماع کرده اند. در این چارچوب، کوشش های ضدفساد جامعه ای مدنی به طور فزاینده ای بر فعالیت های پژوهشی، طرفداری و پیشگیری متمرکز شده اند. این ها شامل فعالیت هایی مثل ایجاد مراکز مشاوره ای طرفداری و حقوقی جهت کمک به شهروندان برای پی گیری شکایات مرتبط با فساد مالی مقامات رسمی دولتی، ایجاد سازمان "دیده بان ضد فساد مالی" در مراکش، انجام مطالعات سامانه ای درستکاری ملی در کشورهای متفاوت و تحلیل فاصله ای UNCAC در لبنان، فلسطین، و مراکش است.

با این وجود سازمان های جامعه ای مدنی کماکان تحت شرایط به شدت سخت و آزاردهنده فعالیت می کنند. در بیش تر کشورهای منا، آزادی مطبوعات به دقت کنترل و پایش می شود. دستگیری، حبس، یا جریمه ای کاری روزنامه نگاران به وفور دیده می شود. افزون بر این، مشخصات فرهنگی منطقه تاثیر می بر صورت، سرشت، و دستور کار فعالیت های جامعه ای مدنی دارد. در کشورهای منا نبرد با فساد مالی باید ریشه در بافتار فرهنگی، مثل میراث اسلامی غنی در خصوص استانداردها و ارزش های اخلاقی، داشته باشد، تا نسبت به مالکیت، برخورد شدید، و حقانیت اطمینان بدهد. با این حال چالش منطقه این است که چگونه سازمان های ایمان محور را به نبرد علیه فساد مالی وارد کند، چون آن ها اغلب پیروان گسترده ای در اکثر کشورهای منطقه دارند. اکثر جنبش های مذهبی عموما فساد مالی را به دلایل اخلاقی یا سیاسی محکوم می کنند، ولی فقط معدودی از آن ها به درستی به مشکلات مرتبط با فساد مالی از طریق توصیه های سیاست گذاری می پردازند.

بخش خصوصی

در منطقه ای منا، مشخصه ای اصلی فساد مالی

بمن	ساحل غربی	امارات	تونس	سوریه	سعودی عربستان	قطر	عمان	مراکش	لیبی	لبنان	کویت	اردن	عراق	ایران	مصر	جیبوتی	بحرین	الجزایر	CPI 2008	
۲,۳		۵,۹	۴,۴	۲,۱	۳,۵	۶,۵	۵,۵	۳,۵	۲,۶	۳	۴,۳	۵,۱	۱,۳	۱,۳	۲,۸	۳	۵,۴	۳,۲	۱۲۰۰۸	
																			نماگرهای راهبری بانک جهانی	
۱۷,۳	۱۰,۱	۲۳,۱	۱۳	۴,۸	۷,۲	۲۷,۹	۱۹,۲	۲۹,۳	۱,۹	۳۴,۱	۳۳,۷	۲۷,۴	۹,۶	۹,۶	۱۱,۵	۱۸,۳	۲۵	۱۹,۷	صدا/حساب‌دهی	
۸,۳	۴,۸	۷۲,۶	۴۷,۱	۲۴,۵	۲۵	۷۶	۷۲,۱	۲۷,۴	۳۳,۹	۳,۸	۶۰,۱	۳۳,۷	۰,۵	۰,۵	۲۱,۶	۴۰,۹	۳۴,۱	۱۳,۵	ثبات سیاسی	
۱۳,۳	۹,۵	۷۹,۱	۶۹,۲	۱۶,۱	۵۱,۲	۵۸,۳	۶۶,۸	۵۴,۵	۱۲,۳	۳۹,۴	۶۲,۶	۶۴,۹	۱,۹	۳۲,۷	۲۸,۹	۱۲,۷	۶۸,۲	۳,۶	اثر بخشی راهبری	
۳۳,۸	۶,۸	۷۱,۸	۵۶,۸	۱۰,۲	۵۱,۹	۶۷,۵	۷۰,۴	۵۱	۱۷,۵	۴۷,۶	۶۱,۲	۶۲,۱	۷,۳	۳,۹	۴۳,۲	۲۱,۴	۷۹,۱	۲۵,۷	کیفیت ضوابط	
۱۸,۱	۲۱,۹	۶۹,۵	۶۰	۳۶,۷	۵۸,۶	۸۰	۷۲,۴	۵۱	۳۲,۴	۳۰	۷۱,۴	۶۴,۸	۱	۲۱,۴	۵۱,۹	۴۰	۶۹	۲۶,۲	قانونمندی دولت	
۳۳,۳	۲۴,۳	۸۱,۶	۶۰,۴	۱۸,۸	۵۸	۸۲,۱	۷۳,۴	۵۲,۷	۲۱,۷	۳۱,۴	۷۲	۶۶,۷	۱,۹	۳۷,۲	۳۵,۷	۴۰,۱	۷۲,۹	۴۱,۱	کنترل فساد	
۲۰۰۸	۲۰۰۸							۲۰۰۸	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۸	۲۰۰۸	۲۰۰۸	۲۰۰۸				۲۰۰۷	نمره‌ای در ستکوری جهانی
۶۶	۵۸							۶۰		۵۴	۵۹	۸۵	۵۷		۷۱				۵۹	ضد فساد/قانونمندی دولت
۵۲	۶۴							۴۵		۳۳	۵۹	۵۷	۵۷		۶۷				۵۳	نظارت و ضوابط
۴۴	۲۵							۴۵		۲۷	۴۹	۶۷	۵۱		۷۱				۴۵	مدیریت/خدمات شهری
۳۰	۴۴							۳۶		۶۲	۴۸	۴۰	۵۹		۳۷				۴۳	حسابداری دولت
۴۶	۶۶							۴۶		۳۵	۵۵	۳۵	۴۹		۳۷				۵۷	انتخابات
۳۶	۵۹							۳۹		۵۵	۵۸	۷۵	۴۳		۴۳				۳۶	جامعه مدنی
																				۲۰۰۸ آزاد
																				آزادی‌های مدنی
																				حقوق سیاسی
																				وضعیت سیاسی
																				شاخص گذار (دگردیسی)
۳,۹۱		۵,۳۳	۵,۳۷	۳,۳۹	۴,۳۶	۵,۳۰	۴,۳۰	۴,۶۵	۴,۳۴	۶,۱۶	۵,۲۰	۵,۱۲	۳,۲۸	۳,۹۶	۴,۸۸ (۸۲)		۶,۰۱ (۵۷)	۴,۷۲	نمره‌ای شاخص وضعیت سیاسی	
۳,۹		۳,۴۷	۳,۹۵	۲,۶	۲,۷۲	۳,۶۳	۳,۶۳	۴,۴	۲,۹۸	۶,۲۵	۴,۰۸	۳,۹۸	۳,۳	۳,۳۳	۴,۴		۴,۶۳	۴,۳۷	دگردیسی سیاسی	
۵,۸		۷,۵	۹,۳	۶,۸	۵,۸	۷,۵	۷,۵	۶,۸	۷,۵	۶,۳	۷	۶,۳	۳	۵,۸	۷,۸		۸,۳	۶,۸	حکومت	
۳,۸		۲,۳	۲	۱,۸	۱,۵	۲,۸	۲,۸	۴,۳	۱,۸	۷,۳	۴,۳	۳,۸	۵	۳,۸	۴		۳,۳	۴	مشاورت سیاسی	
۴		۴,۳	۳,۵	۱,۵	۳	۴,۳	۴,۳	۴	۳	۵,۵	۴,۵	۴,۳	۲	۳,۵	۴,۳		۵	۴,۳	قانونمندی	
۲		۱	۲	۱	۱	۱	۱	۲	۱	۶	۲	۲	۳,۵	۲	۲		۲	۲	ثبات نهادهای مردم‌سالار	
۴		۲,۳	۳	۲	۲,۳	۲,۷	۲,۷	۵	۱,۷	۶,۳	۲,۷	۳,۷	۲	۳,۷	۴		۴,۷	۴,۳	یکپارچگی سیاسی و اجتماعی	
۳,۹۳		۷	۶,۷۹	۴,۱۸	۶	۶,۹۶	۶,۹۶	۴,۸۹	۵,۵	۶,۰۷	۶,۳۲	۶,۲۵	۳,۲۵	۴,۱۸	۵,۳۶		۷,۳۹	۵,۱۸	دگردیسی اقتصادی	
۳,۹۷		۵,۰۴	۴,۷۵	۲,۴۷	۳,۸۱	۴,۱۷	۴,۱۷	۴,۸۰	۳,۱۵	۴,۵۷	۳,۹۴	۴,۸۱	۲,۵۴	۲,۸	۴,۱۵ (۹۲)		۴,۶۶ (۷۸)	۳,۸۸	شاخص مدیریت	
																				وضعیت UNCAC
																				وضعیت UNCTOC
																				میانگن FATF

ABC

رای فن پیمان

نرم افزار مستقل بهای تمام شده

ارتباط با نرم افزار مالی شما از طریق Excel, XML, WebService

بهای تمام شده تخصص ماست

ABC راهکاری برای کاهش هزینه ها

www.rayfan.ir

تلفن: ۰۱۰ ۴۷۳ ۶۳۸۸

بخش خصوصی، با تباری فراگستر بین بخش‌های عمومی و خصوصی نمود می‌یابد، زیرا اعضای نخبه‌ی حکومت اغلب نقش‌ها و علایق موازی در سیاست و کسب و کار دارند. در بسیاری از این کشورها، بخش خصوصی به تعداد کم‌شماری از شرکت‌های بزرگ محدود می‌شود که از حمایت‌های دولتی منتفع می‌شود و قدرت نفوذ بر احکام و مقررات به نفع خودشان را دارند، به حد کفایت در حالی که دیگر بخش‌های کسب و کار حقانی در فرایندهای سیاسی نمایندند. با این که فساد مالی به طور فزاینده‌ای در منطقه به عنوان مانعی عمده برای توسعه‌ی کسب و کار و سرمایه‌گذاری خارجی شناخته می‌شود، ولی انجمن‌ها یا اتحادیه‌های کسب و کار تنها نقش حاشیه‌ای در مبارزه علیه فساد مالی بازی می‌کنند.

به‌رغم این چالش‌ها، چند راه‌حل هم در سطح ملی و هم منطقه‌ای برای ارتقای استانداردهای کسب و کار در راستای مقابله با رشوه و تشویق شرکت‌ها به ایجاد سیاست‌های ضد رشوه‌ی جدید یا اصلاح چارچوب‌های کنونی شرح و بسط یافته است. مثلاً در ۲۰۰۶، "انجمن شفافیت لبنان" یک کدنامه‌ی راهبری شرکتی با تمرکز بر شرکت‌های سهامی لبنان را تدوین کرد. بعضی کشورها و شرکت‌های مناهم چنین اعضای سازمان‌های حمایتی بین‌المللی یا کانون‌های مشترک پیشگام علیه مبارزه با فساد در بخش‌های خاص مثل فدراسیون بین‌المللی مهندسان مشاور، شبکه‌ی درستکاری آب‌رسانی، و پیشگامان شفافیت صنایع استخراجی هستند.

این پیش‌گامی‌ها مادامی‌که به صورت خاص و بارزتر راهبری نینجامد احتمالاً تغییرات معنی‌دار در کنترل فساد مالی را در پی نخواهند داشت.

۳- نتیجه‌گیری

پرداختن به ریشه‌های فساد مالی در کشورهای مناجالش‌های چشمگیری را نمود می‌بخشد، چون مستلزم اصلاحات زیاد در ساختارهای سیاسی و اقتصادی در سطح ملی از طریق تصویب قوانین و به کار بستن سازوکارهایی برای افزایش حسابداری و راهبری شفاف است.

با این وجود، اصلاحات موفق ضدفساد مالی مستلزم اراده‌ی سیاسی راستین برای پرداختن به علل اصلی فساد مالی و حمایت عمومی برای اصلاحات است. مطالعات و پژوهش‌های مرتبط با این موضوع حاکی هستند که اراده‌ی سیاسی وجود ندارد و به همین دلیل پرداختن به علل اصلی فساد مالی در منطقه چالش‌برانگیز است. تا زمانی که این واقعیت تلخ در اثر تقاضای شهروندان برای اصلاحات و فشارهای بیرونی از کشورهای اعطاکنده، تغییر نکند، نبرد علیه فساد مالی بدون شک چالش اصلی مناجالش خواهد ماند.

منبع:

Transparency International, "Corruption in the MENA Region", Working Paper #02, 2009, Available at www.transparency.org.

امیر پوریان‌سب: سردبیر ماهنامه حسابداری